

INSTITUT PRO DEMOKRACII A EKONOMICKOU ANALÝZU
projekt Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i.

INSTITUTE FOR DEMOCRACY AND ECONOMIC ANALYSIS
A Project of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences

Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti 2020–2023

Červenec 2023

PETR JANSKÝ, DANIEL KOLÁŘ, MAREK ŠEDIVÝ

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU AKADEMIE VĚD ČR

Petr Janský

Přednáší ekonomii a veřejné finance na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, kde vede katedru evropské ekonomické integrace a hospodářské politiky. Absolvent IES FSV UK a University of Oxford. Ve svém výzkumu se specializuje se na veřejnou, mezinárodní, a rozvojovou ekonomii. S IDEA spolupracuje od roku 2010 na analýze daňového systému a veřejných rozpočtů. Jako výzkumník a expert vládních, mezinárodních a neziskových organizací přispívá k zlepšení veřejných politik a tak životních podmínek u nás i v zahraničí.

Petr lectures economics and public finance at the Institute of Economic Studies, Faculty of Social Sciences, Charles University, where he heads the Department of European Economic Integration and Economic Policy. Graduate of the Institute of Economics Studies of Faculty for Social Sciences at the Charles University and the University of Oxford. In his research, he specializes in public, international, and developing economics. He has been cooperating with IDEA since 2010 on the analysis of the tax system and public budgets. As a researcher and expert in governmental, international and non-profit organizations, he contributes to the improvement of public policies and thus living conditions at home and abroad.

Daniel Kolář

Absolvoval ekonomii na IES FSV UK a London School of Economics. Nyní pokračuje na IES FSV UK v rámci doktorského studia, kde se zaměřuje na měření nerovnosti bohatství.

Daniel graduated from the Institute of Economic Studies of Charles University and the London School of Economics. He is continuing doctoral studies at the Institute of Economic Studies of Charles University, where he focuses on measuring wealth inequality.

Marek Šedivý

Vystudoval ekonomii na IES FSV UK, kde momentálně dále pokračuje v doktorském studiu. Ve svém výzkumu se zabývá tématy nerovností ve příjmech a spotřebě, a problematikou cenových hladin.

Marek graduated from IES FSS UK, where he is currently pursuing a doctoral degree. His research focuses on the topics of income and consumption inequality, and on price levels.

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK (CERGE).

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Charles University, Center for Economic Research and Graduate Education as well as the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i.

Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti 2020–2023

Studie 10/2023

© Petr Janský, Daniel Kolář, Marek Šedivý

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2023

ISBN 978-80-7344-680-2 (Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.)

Studie 10/2023

Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti 2020–2023¹

ČERVENEC 2023

PETR JANSKÝ, DANIEL KOLÁŘ, MAREK ŠEDIVÝ

Shrnutí

- Mezi lednem 2020 a březnem 2023 vzrostly ceny v ČR kumulativně o nebývalých 33 %. V této studii ukazujeme rozdíly v inflaci pro různé skupiny domácností.
- Rozdílné skupiny lidí jsou vystaveny rozdílným cenovým růstům interakcí dvou fenoménů: **(i)** rozdílným nárůstem cen různých výdajů: Ceny některých kategorií zboží a služeb vzrostly o více než 40 % (stravování a ubytování, odívání a obuv, bydlení, voda, energie, paliva), a jiných naopak téměř vůbec (pošty a telekomunikace) či jen o 12 % (vzdělávání). **(ii)** rozdílnou strukturou spotřeby: Domácnosti s nižšími příjmy (spodní dva příjmové kvintily, tedy 40 % domácností s nejnižšími příjmy) dávají větší podíl svých výdajů na potraviny a nižší podíl na bytové vybavení nebo ostatní zboží a služby. Domácnosti důchodců dávají větší podíl svých výdajů na potraviny, zdraví nebo bydlení a energie a nižší podíl výdajů na odívání nebo stravování a ubytování.
- Rozdíly v dopadu inflace mezi jednotlivými skupinami jsou relativně nízké. Při rozdělení podle příjmů (pěti příjmových kvintilů) byly nejvíce zasaženy domácnosti s druhými nejnižšími příjmy (33,6 %) a nejméně zasaženy domácnosti s nejvyššími příjmy (32,3 %). Nejvíce byli zasaženi důchodci – jak polovina jejich domácností s nižšími výdaji (34,5 %), tak ta s vyššími výdaji (33,4 %), naopak nejméně rodiny s dětmi (32,4 %) a mezi tím byly domácnosti samoživitelů (33,0 %) a ostatní (32,9 %).

¹ Tato studie reprezentuje pouze názor autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i., či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK (CERGE). Veškeré případné nepřesnosti a chyby jdou na vrub autorů. Autoři oceňují úzkou spolupráci s Danielem Münichem při přípravě studie. Autoři děkují za komentáře Petru Mazouchovi (Vysoká škola ekonomická v Praze) a Michalu Hlaváčkoví (Národní rozpočtová rada). Studie byla finančně podpořena AV ČR v rámci výzkumného programu Strategie AV21 Společnost v pohybu.

- Z hlediska kumulované inflace byli důchodci s nízkými výdaji nejméně zasaženou skupinou po většinu sledovaného období, až do prosince 2022. Poté od ledna 2023 se stali skupinou zasaženou nejvíce. Tato náhlá změna vyplývá zejména ze skokového zvýšení cen bydlení včetně energií ve statistických datech, a to kvůli způsobu zohlednění tzv. úsporného tarifu Českým statistickým úřadem. Ten vedl k výraznému poklesu cen energií mezi říjnem a prosincem 2022 a následnému skokovému zvýšení v lednu 2023. Důsledky pozorujeme nejvýrazněji u domácností důchodců, které za tyto výdaje utrácejí největší podíl svých výdajů.

Study 10/2023

Who Is Most Affected by Price Increases? Differences in Inflation for Different Types of Households 2020–2023²

JULY 2023

PETR JANSKÝ, DANIEL KOLÁŘ, MAREK ŠEDIVÝ

Summary

- Between January 2020 and March 2023, prices in the Czech Republic rose cumulatively by an unprecedented 33%. In this study, we demonstrate the differences in price inflation experienced by different types of households.
- Different groups of people are exposed to different price rises as a result of the interaction of two phenomena: **(i)** different expenditure price increases: the costs of certain types of goods and services increased by more than 40% (food, accommodation, clothing and footwear; housing, water, energy, fuel), while for others it hardly rose at all (postage, telecommunications) or by only 12% (education); **(ii)** differences in expenditure structure: households with lower incomes (in the lowest two income quintiles, i.e., the lowest 40% of households by income) spend a larger share of their expenditures on groceries and a smaller share on home furnishings and other goods and services. Pensioners' households spend a larger share of their expenditures on groceries, healthcare, housing, and energy, and a lower share on clothing, food, and accommodation.
- The differences in the impact of inflation on different groups are relatively small. When we categorise households by income (into five income quintiles), those with the second-lowest incomes were the most affected (33.6%), while those with the highest incomes were least affected (32.3%). Pensioners were also significantly affected – both the 50% of pensioner households with lower expenditures (34.5%) and the 50% with higher expenditures (33.4%), while families with children were least affected (32.4%); single-parent households (33.0%) and other households (32.9%) experienced a mid-range impact.

² This study presents the authors' own views and not the official position of the Czech Academy of Sciences' Economics Institute nor that of the Charles University Center for Economic Research and Graduate Education (CERGE). Any remaining ambiguities or errors are the authors' own. The authors are grateful for Daniel Münich's close collaboration during the preparation of this study. They also thank Petr Mazouch (Prague University of Economics and Business) and Michal Hlaváček (The Czech Fiscal Council) for their comments. The study was produced with support from the Czech Academy of Sciences within its AV21 Strategy research programme, Society in Motion.

- In terms of cumulative inflation, pensioners with low expenditures were the least affected group for most of the observed period, until December 2022. However, from January 2023, they became the most affected group. This change was primarily driven by the sudden hike in housing costs, including energy, seen in the statistical data, which is due to the manner in which the Czech Statistical Office reflected the “saving tariff” – a government policy that led to a substantial reduction in energy prices between October and December 2022, followed by a step increase in 2023. The most substantial consequences of this are observed in pensioner households where energy costs often constitute a majority of their expenditures.

1. Růst cen výdajů a struktura spotřeby domácností

Inflace, tedy růst cen zboží a služeb, dopadá na různé typy domácností různě ze dvou důvodů:

- Ceny různého zboží a služeb rostou rozdílným tempem (**Graf 1**).
- Různé domácnosti vydávají za různé zboží a služby různé podíly výdajů (**Grafy 2 a 3**).

Tyto faktory způsobují, že rozdílné domácnosti čelí různé inflaci. V této studii kvantifikujeme rozdílné dopady inflace v turbulentních letech 2020–2023 (**Grafy 4 a 5**).

Využíváme nejlepší dostupná data Českého statistického úřadu: výběrové šetření o spotřebě domácností *Statistika rodinných účtů* (SRÚ) a cenové informace pro Index spotřebitelských cen. Data z výběrového šetření SRÚ kalibrujeme tak, aby jeho celkový spotřební koš odpovídal spotřebnímu koši použitému pro výpočet indexu spotřebitelských cen ČSÚ.³

Vývoj cen výdajových kategorií

Graf 1 ukazuje kumulativní vývoj inflace od ledna 2020 do března 2023 pro 12 kategorií zboží a služeb a celkově („Úhrn“). Meziměsíční tempo růstu bylo nejvyšší na přelomu let 2021/2022 a 2022/2023 a relativně vysoké bylo také během většiny měsíců roku 2022. Od ledna 2023 už byly měsíční přírůstky výrazně nižší a meziměsíční inflace v březnu byla jen 0,1 %.⁴

Za celkovým nárůstem cen o 32,9 % za celé období leden 2020 až březen 2023 se skrývá rozdílný vývoj cen 12 kategorií zboží a služeb (**Graf 1**).⁵ Ceny některých kategorií vzrostly o více než 40 % (*Stravování a ubytování, Odívání a obuv* a také kategorie *Bydlení, voda, energie, paliva*). Poslední kategorie je poměrně různorodá a zahrnuje jak plyn a elektřinu, tak placené a imputované⁶ nájemné za bydlení. Naopak ceny jiných kategorií rostly výrazně méně (12 %, *Vzdělávání*) anebo téměř nerostly (2 %, *Pošty a telekomunikace*).

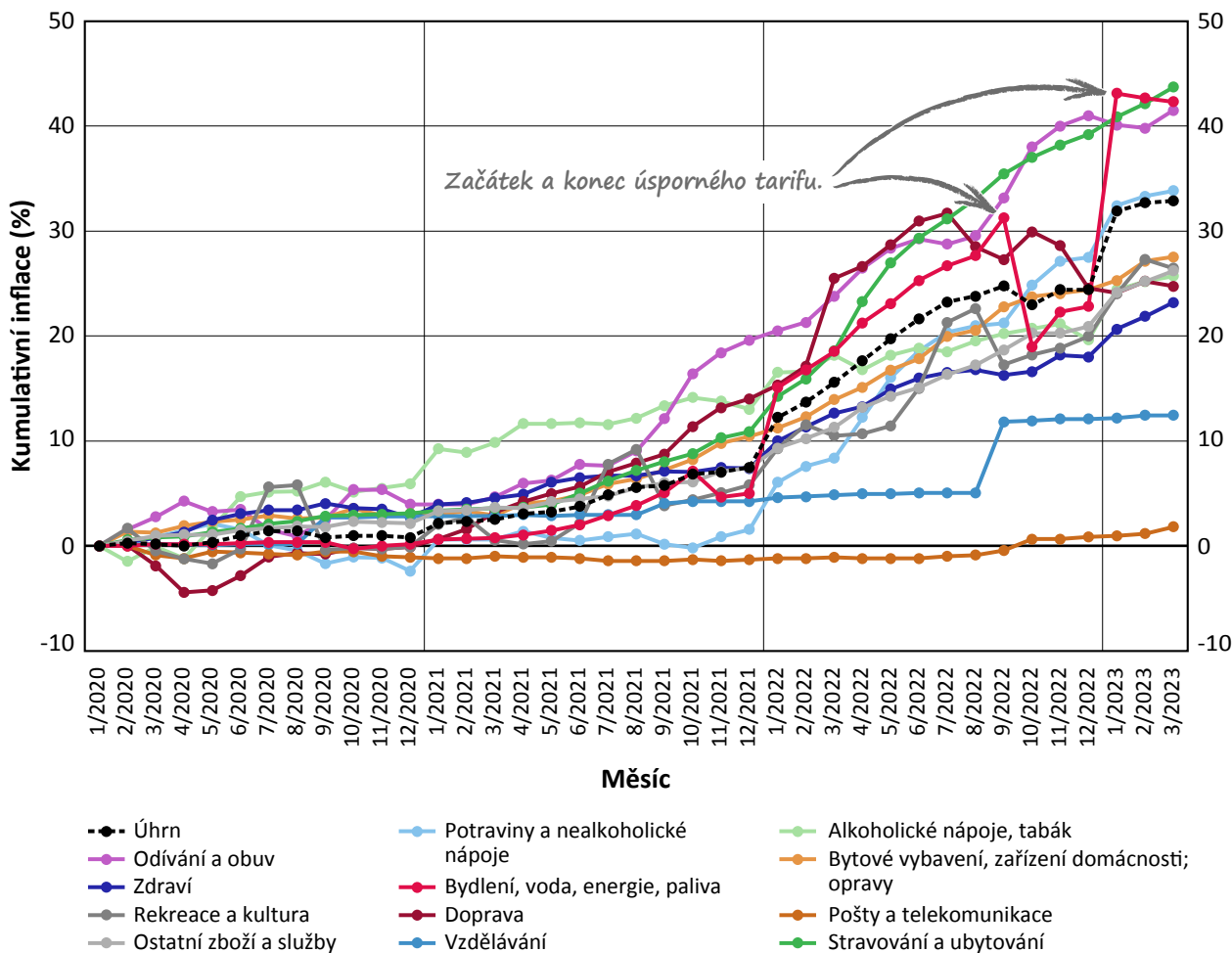
³ Podrobnosti jsou popsány v Příloze 1.

⁴ Popis metody výpočtu jednotlivých indexů využívaných v této studii je k dispozici v publikaci *Indexy spotřebitelských cen (metodická příručka pro uživatele)*, Český statistický úřad (2021).

⁵ V detailnějším dělení jsou rozdíly ve vývoji cen ještě větší.

⁶ Imputované nájemné sleduje aktuální náklady vlastnického bydlení. Podrobnosti jsou popsány v přílohách.

Graf 1: Vývoj relativních cen různých kategorií zboží a služeb 2020–2023
(kumulativní inflace od ledna 2020 do března 2023)

Zdroj: Výpočty autorů na základě dat ČSÚ o vývoji cen měřených Indexem spotřebitelských cen pro 12 jednotlivých kategorií zboží a služeb a celkově („Úhrn“).

Lišil se i vývoj cen spotřebních kategorií v průběhu času. Například ceny *Potravin* mezi lednem 2020 a říjnem 2021 nevzrostly v průměru vůbec. Poté však rostly více než ostatní kategorie a za celé sledované období narostly o něco více (33,8 %), než představovalo celkové navýšení cen (32,9 %). U kategorií *Doprava* a *Rekreace a kultura* pozorujeme pokles cen v návaznosti na začátek pandemie covid-19 v první polovině roku 2020.

Pokles cen *Bydlení* mezi říjnem a prosincem 2022 byl především důsledkem způsobu zohlednění tzv. úsporného tarifu ČSÚ v datech o cenách. Ten vedl k výraznému poklesu statistických cen energií, a tedy i celé položky *Bydlení, voda, energie, paliva* mezi říjnem a prosincem 2022. Důsledky lze pozorovat především u domácností důchodců, které za tyto výdaje utrácejí největší podíl svých výdajů (viz dále).⁷

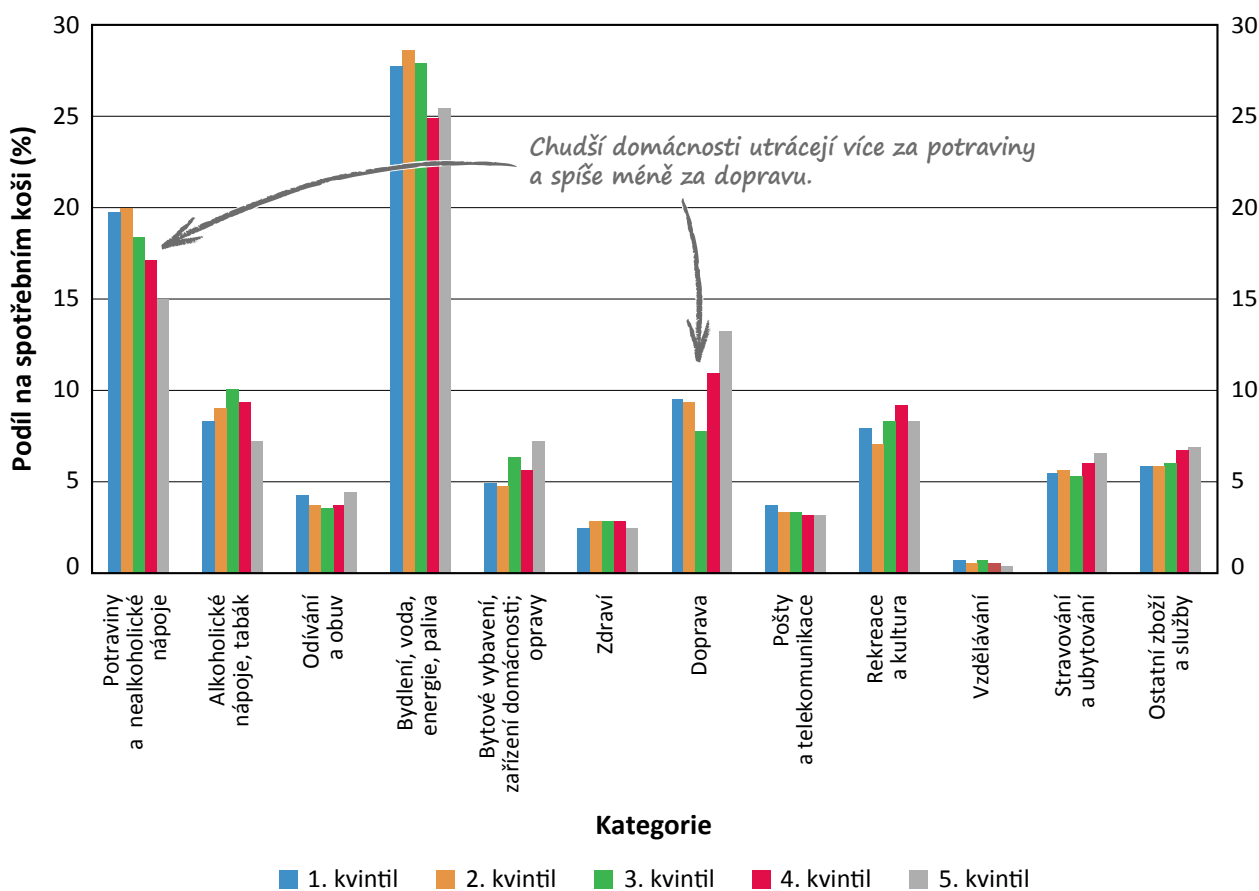
⁷ Viz také vysvětlení ČSÚ, Český statistický úřad (2022b).

Podíl výdajů za výdajové kategorie

Graf 2 ukazuje podíly výdajů domácností za jednotlivé kategorie zboží a služeb na celkových výdajích podle typu domácností členěných dle příjmů do pěti stejně velkých skupin – kvintilů. Kvintilové rozdělení provádí ČSÚ na základě čistých peněžních příjmů na osobu. V 1. kvintilu je pětina domácností s nejnižšími příjmy na osobu a v 5. kvintilu pětina s nejvyššími příjmy na osobu.⁸

Data potvrzují, že domácnosti s nižšími příjmy mají v průměru větší podíl celkových výdajů za *Potraviny* a *Bydlení* (včetně vody, energie, paliv). Naopak domácnosti v kvintilech s vyššími příjmy vykazují v průměru vyšší podíly výdajů na kategorie *Bytové vybavení*, *Doprava*, *Rekreace a kultura*, *Stravování a ubytování* i *Ostatní zboží a služby*. U dalších kategorií výdajů, jako je *Zdraví*, větší rozdíly mezi domácnostmi podle kvintilů dle výše příjmu nepozorujeme.

Graf 2: Výdaje za různé kategorie zboží a služeb podle příjmů domácností
(podíly na spotřebním koší v %)

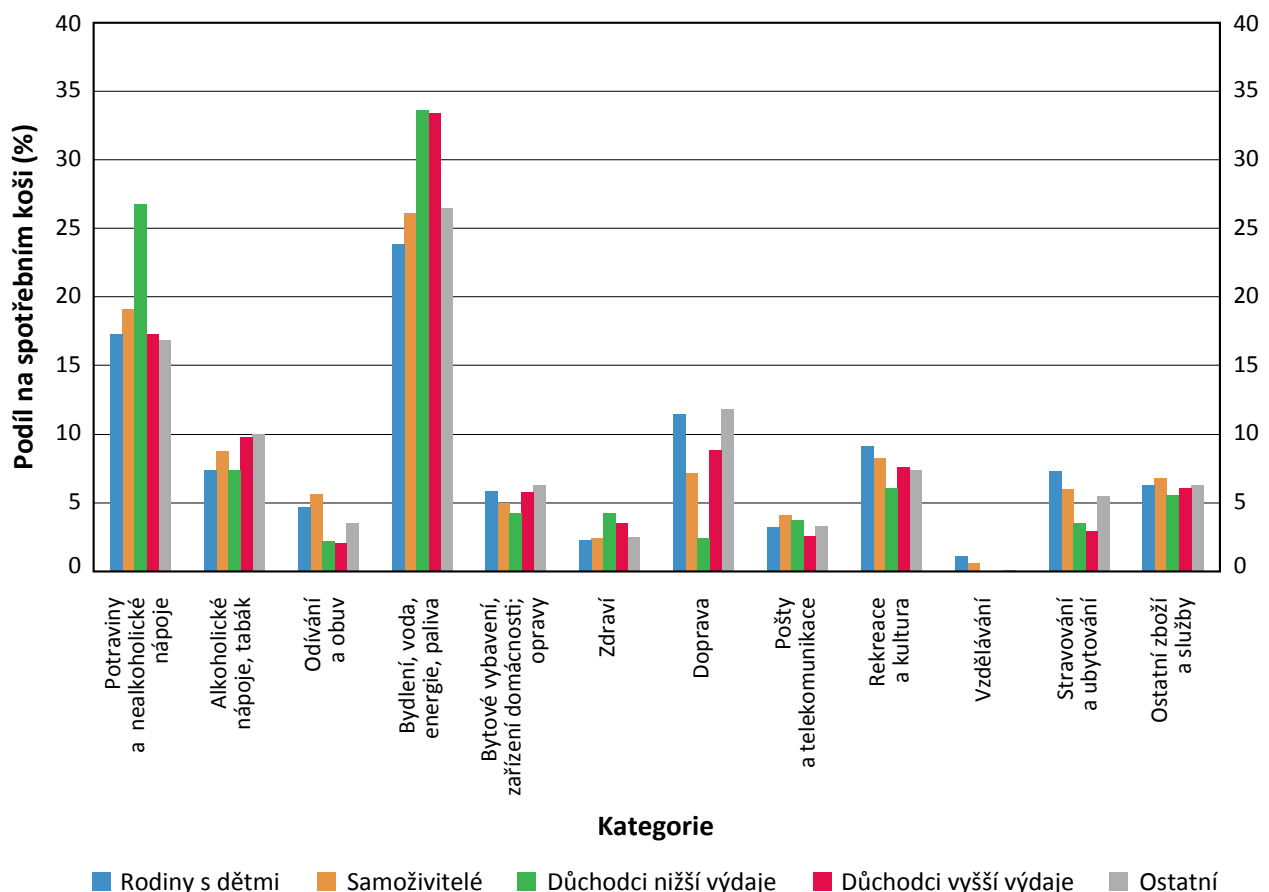
Zdroj: Výpočty autorů na základě dat ČSÚ o spotřebním koší pro výpočet Indexu spotřebitelských cen a výběrového šetření Statistika rodinných účtů.

⁸ Způsob rozdělení do kvintilů detailněji diskutujeme v Příloze 1.

Graf 3 ukazuje obdobné podíly jako **Graf 2**, ale v členění podle složení domácností: Samoživitelé, Rodiny s dětmi, Domácnosti důchodců s nižšími, respektive s vyššími výdaji⁹ a Ostatní domácnosti. Podrobné informace o typech domácností jsou uvedeny v Příloze 1. Domácnosti důchodců s nižšími výdaji vydávají na *Potraviny* výrazně vyšší podíl výdajů než ostatní typy domácností (27 % oproti 17–19 %). Další výrazný rozdíl je v tom, že obě skupiny domácností důchodců dávají zhruba třetinu svých výdajů na *Bydlení, vodu, energii a paliva*, kdežto ostatní skupiny domácností v průměru jen čtvrtinu.

Domácnosti s dětmi a Samoživitelé vydávají největší podíl svých výdajů na pět výdajových kategorií: *Odívání a obuv*, *Rekreace a kultura*, *Vzdělávání*, *Stravování a ubytování*, a *Ostatní zboží a služby*. Za *Dopravu* dávají největší podíl výdajů Rodiny s dětmi a Ostatní domácnosti, a to 12 % svých výdajů.

Graf 3: Výdaje za různé kategorie zboží a služeb podle typu domácnosti
(podíly na spotřebním koši v %)

Zdroj: Výpočty autorů na základě dat ČSÚ o spotřebním koši pro výpočet Indexu spotřebitelských cen a výběrového šetření Statistika rodinných účtů.

⁹ Domácnosti důchodců jsme rozdělili na dvě poloviny dle celkové výše jejich výdajů.

2. Inlace dopadající na různé domácnosti

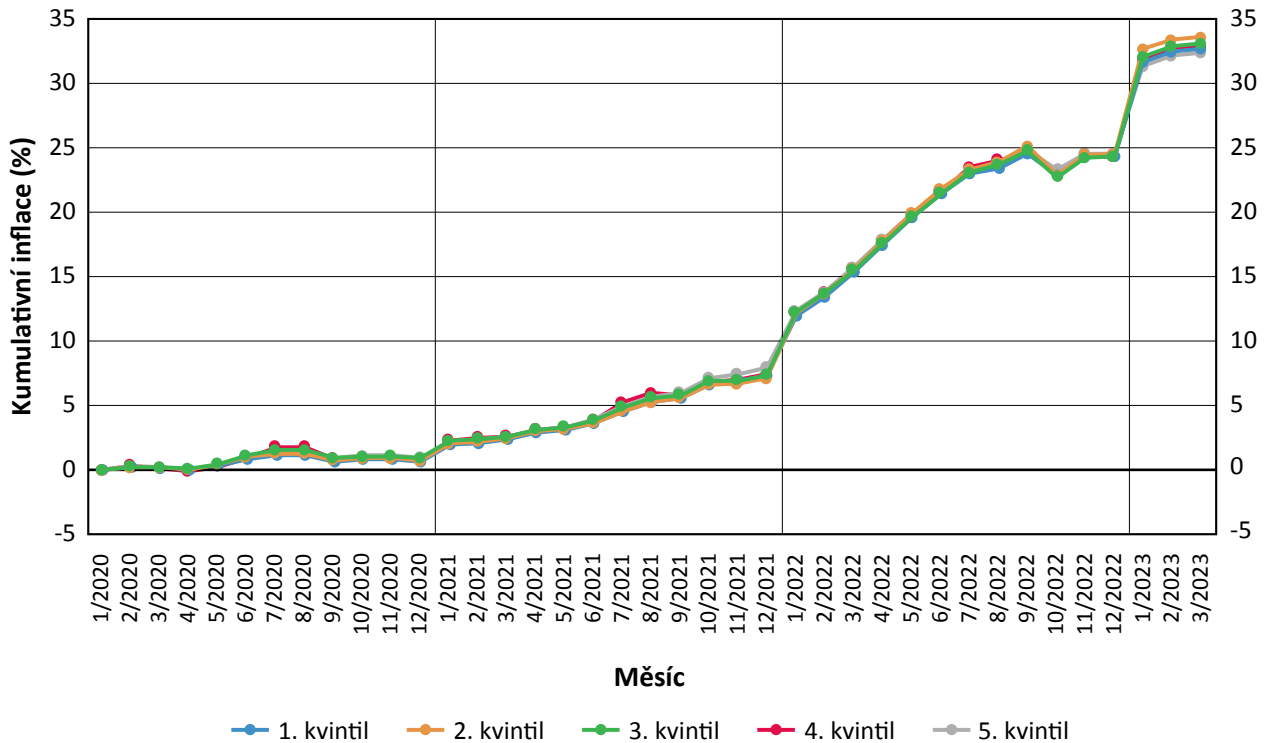
Graf 4 ukazuje vývoj kumulativní inflace od ledna 2020 do března 2023 pro domácnosti členěné podle příjmů na osobu. **Graf 6** ukazuje rozdíly dosažené v březnu 2023. **Grafy 5** a **7** ukazují totéž pro různé typy domácností.

Kdo byl tedy nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly inflace dopadající na různé skupiny domácností nebyly velké. Nejvíce byly inflací zasaženy domácnosti s druhými nejnižšími příjmy (+33,6 %) a nejméně domácnosti s nejvyššími příjmy (+32,3 %). Při rozdělení dle typu domácností (**Graf 5**) byly nejvíce zasaženy domácnosti důchodců; polovina s nižšími výdaji (+34,5 %) versus s vyššími výdaji (33,4 %). Nejméně byly zasaženy rodiny s dětmi (32,4 %).

V období mezi lednem 2020 a březnem 2023 se dopad inflace lišil pouze o pár procentních bodů. S ohledem na průměrný nárůst cen o 33 % jde o relativně malé rozpětí. Naše zjištění však vypovídá jen o sledovaném období. Rozdílné dopady inflace na skupiny domácností v budoucnu mohou být jiné.

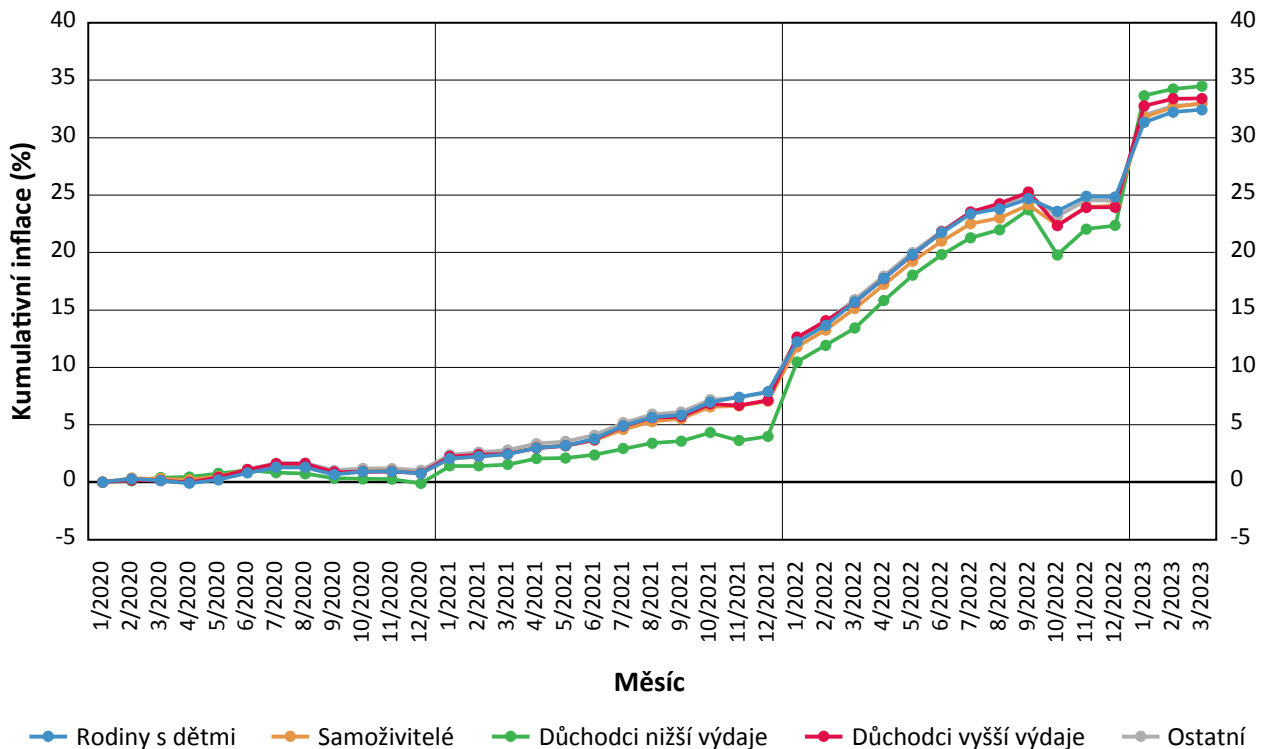
Z hlediska kumulované inflace představovaly domácnosti důchodců s nižšími výdaji nejméně zasaženou skupinu po naprostou většinu sledovaného období (**Graf 5**). Nicméně změny cen na přelomu let 2022 a 2023 na důchodce s nižšími výdaji dopadly naopak nejvíce. Specifický způsob zohlednění tzv. *úsporného tarifu* ČSÚ v datech o cenách tehdy vedl nejdříve k výraznému poklesu cen energií, a tedy celé položky *Bydlení, voda, energie, paliva*, mezi říjnem a prosincem 2022. Následně došlo ke skokovému zvýšení mezi prosincem 2022 a lednem 2023. Důsledky těchto skokových změn pak pozorujeme nejvýrazněji u domácností důchodců, které na tuto kategorii vydávají největší podíl svých výdajů. Tato epizoda je příkladem obtížnosti predikce růstu cen pro různé skupiny domácností.

Graf 4: Vývoj inflace podle příjmů domácností
(kumulativní inflace od ledna 2020 do března 2023)

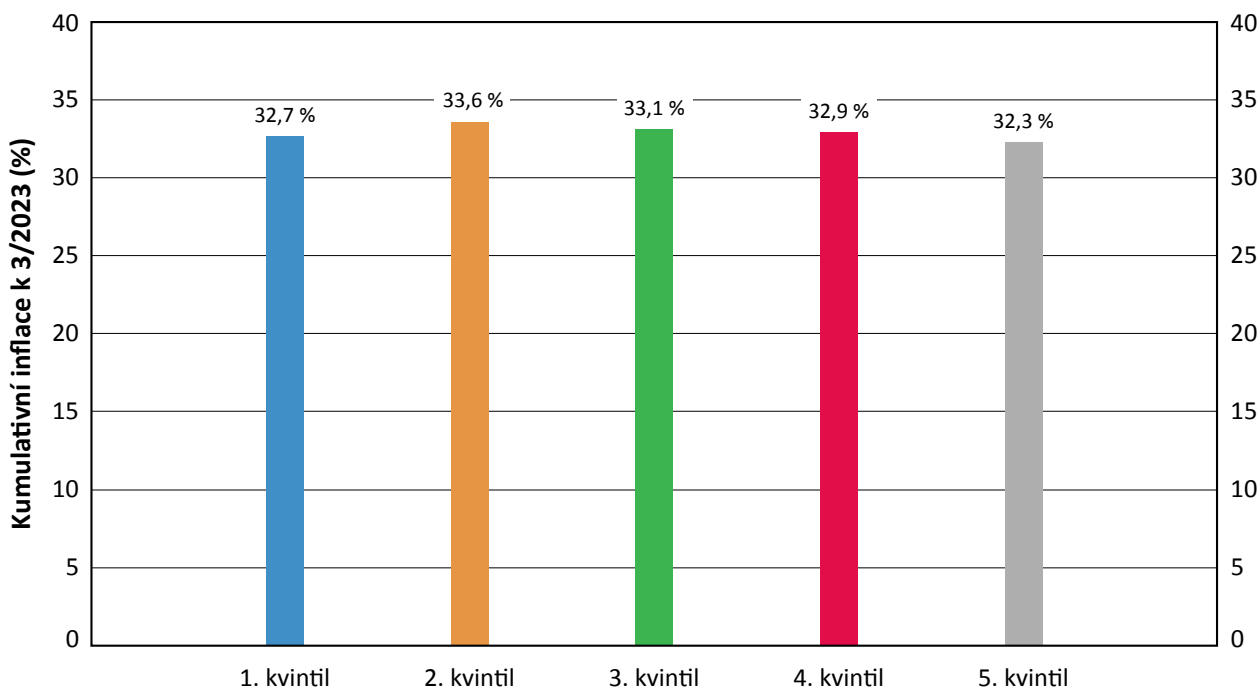
Zdroj: Výpočty autorů na základě dat ČSÚ pro výpočet Indexu spotřebitelských cen a výběrového šetření Statistika rodinných účtů.

Graf 5: Vývoj inflace podle typu domácností
(kumulativní inflace od ledna 2020 do března 2023)

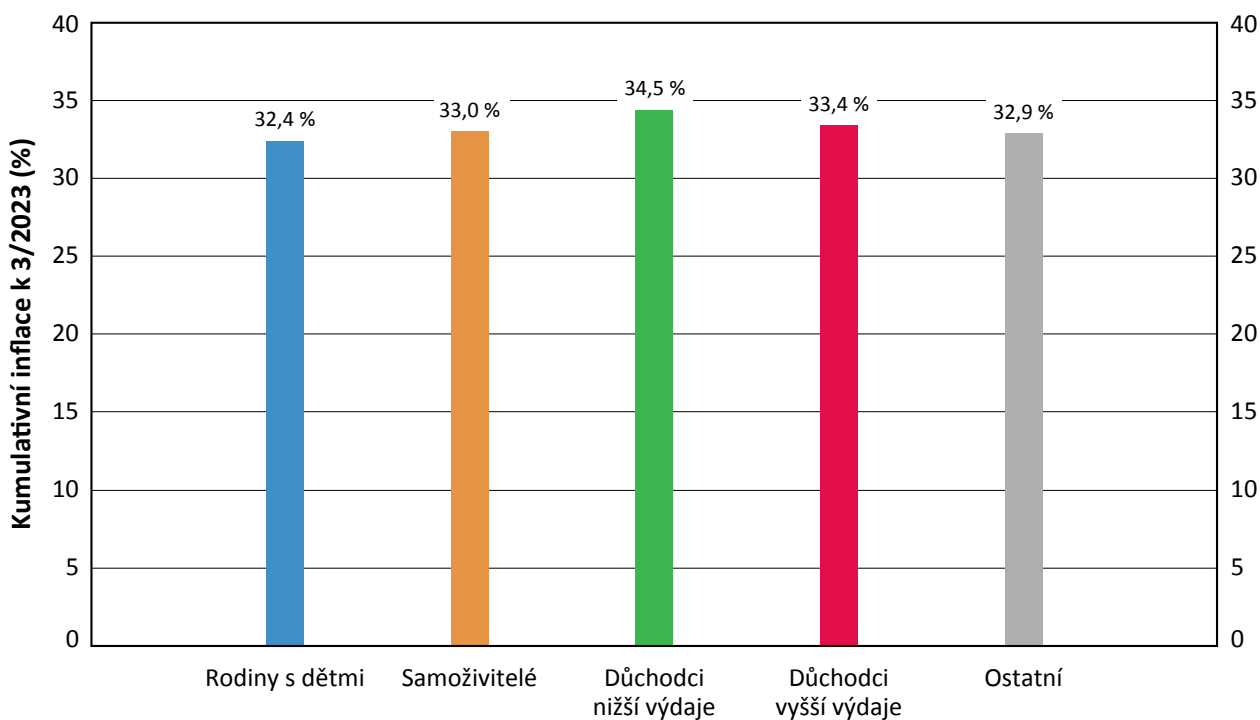
Zdroj: Výpočty autorů na základě dat ČSÚ pro výpočet Indexu spotřebitelských cen a výběrového šetření Statistika rodinných účtů.

Graf 6: Inlace podle příjmů domácností – březen 2023
(kumulativní inflace od ledna 2020 do března 2023)

Zdroj: Výpočty autorů na základě dat ČSÚ pro výpočet Indexu spotřebitelských cen a výběrového šetření Statistika rodinných účtů.

Graf 7: Inlace podle typu domácností – březen 2023
(kumulativní inflace od ledna 2020 do března 2023)

Zdroj: Výpočty autorů na základě dat ČSÚ pro výpočet Indexu spotřebitelských cen a výběrového šetření Statistika rodinných účtů.

3. Omezení a možné nedostatky našich zjištění

Tato studie popisuje hlavní zjištění analýzy rozdílných dopadů inflace na různé skupiny českých domácností v letech 2020–2023. Rozdíly byly způsobeny rozdílným růstem cen různých kategorií výdajů a rozdílnou strukturou spotřeby domácností. Dle našich zjištění byly dopady inflace na různé typy domácností podobné. Při interpretaci našich zjištění je však třeba jisté obezřetnosti. Tři hlavní důvody jsou následující:

1. Zranitelnost životní a sociální úrovně různých domácností inflací je různá: určující je bohatství, úspory a příjmy, které jsou ovšem až na výjimky inflací také negativně ovlivněny. Spolu s vlastnictvím bytu či domu jsou určující pro schopnost domácnosti vypořádat se s cenovým šokem. V této studii bereme v potaz pouze výdaje domácností na zboží a služby, i když námi zde nijak nezohledněné bohatství, úspory či příjmy zásadně ovlivňují jejich životní úroveň.
2. Údaje o spotřebě domácností bereme za rok 2020 a nebereme v potaz změny spotřebního chování v čase, protože to existující data neumožňují. Ke změnám chování ale v reakci na růst cen docházet mohlo a jistě docházelo. Například je známo, že domácnosti výrazně omezily spotřebu energií v návaznosti na ruskou invazi na Ukrajinu a s tím související nárůst cen energií. Předpoklad zachování spotřebního koše v úrovni roku 2020 nám sice umožňuje jednodušeji simulovat dopady rozdílné inflace různých kategorií spotřeby, ale může být zdrojem nepřesností v odhadech dopadů.
3. Růst cen zohledňujeme pomocí nejdetailnějších dostupných dat ČSÚ o cenách zboží a služeb. Ta nám umožňují sledovat vývoj cen na úrovni 42 skupin (dle tzv. členění COICOP), které dále propojujeme s daty *Statistiky rodinných účtů o struktuře spotřeby domácností*, vše od ČSÚ. Takto měřený vývoj cen předpokládá identické složení spotřeby v rámci jednotlivých kategorií zboží a služeb napříč skupinami domácností. Byť jsou typy domácností definované v této studii relevantní například vzhledem k zacílení sociálního systému, není možné předpokládat, že struktura spotřeby domácností v rámci těchto skupin je naprosto identická a odpovídá průměrům. Naše výsledky tedy nezohledňují všechny faktory, které mohou vést k rozdílným dopadům inflace na jednotlivé domácnosti.

V důsledku výše uvedeného může naše metodologie rozdíly v dopadech inflace mezi jednotlivými typy domácností podhodnocovat. Využití této metodologie nicméně nevede ke zjištění, že inflace vždy dopadá stejně na různé typy domácností. Nedávná studie

Joint Research Center Evropské komise, která za využití stejné metody zkoumá inflační nerovnost v 17 zemích EU v období březen 2021–březen 2022, nachází vyšší inflaci pro nízkopříjmové skupiny v 8 z těchto zemí.¹⁰ Naopak v případě České republiky též nachází minimální rozdíl v inflaci mezi nízko- a vysokopříjmovými domácnostmi.

Spotřeba domácností se liší nejen strukturou výdajů na jednotlivé kategorie zboží a služeb, ale i na úrovni jednotlivých druhů produktů spotřebovávaných v rámci těchto kategorií. Tedy například vysokopříjmové domácnosti mohou konzumovat jiné máslo než domácnosti nízkopříjmové. Vzhledem k výpočtu na úrovni kategorií zboží a služeb není případný rozdílný vývoj v cenách konkrétních produktů zachycen ani v našich cenových indexech. Nedávná studie Davida Argentea a Munseoba Leea ukazuje, že tento faktor výrazně přispěl k inflační nerovnosti v USA v letech 2004–2016.¹¹ Xavier Jaravel shrnuje další studie zabývající se touto problematikou.¹² Vzhledem k nedostupnosti dostatečně detailních dat v ČR, která by řešení tohoto problému umožnila, v této studii předpokládáme stejný vývoj cen v rámci jednotlivých kategorií zboží a služeb.

Závěrem je třeba upozornit, že naše zjištění jsou specifická pro námi studované období let 2020–2023 a nevypovídají nic o rozdílných dopadech v budoucnosti. Pokud se totiž v budoucnu změní struktura zvyšování cen spotřebních kategorií a struktura spotřeby domácností, dojde i k proměně dopadů inflace.

Navzdory uvedeným nedokonalostem naše odhady poskytují nejlepší dostupné informace o tom, kdo byl nejvíce zasažen růstem cen od ledna 2020 do března 2023. Podobné odhady rozdílů v inflaci pro různé domácnosti v některých zemích pravidelně publikují národní statistické úřady či veřejné výzkumné instituce. Kromě již zmíněné studie Davida Villaniho a Guillemu Vidal Lordy se tomuto tématu aktuálně věnovala také studie Davida Aduntse a kol., zaměřená výhradně na Českou republiku.¹³ Obě studie našly velmi malé rozdíly v inflaci mezi jednotlivými typy domácností, a jsou tak v souladu se studií naší. Dále se tomuto tématu věnoval projekt společnosti Cyrrus.¹⁴ V dávější minulosti se touto problematikou zabývala podobná analýza Pavla Haita a Petra Janského.¹⁵

¹⁰ Villani, Vidal Lorda (2022).

¹¹ Argente, Lee (2021).

¹² Jaravel (2021).

¹³ Adunts, Kurylo, Špeciánová (2022).

¹⁴ Cyrrus (2022).

¹⁵ Hait, Janský (2013); Hait, Janský (2016).

Příloha 1: Metodologie a data

Metodologicky navazujeme na mezinárodní výzkumy¹⁶ a na analýzy Pavla Haita a Petra Janského.¹⁷ Hlavním cílem této studie je metodologicky se co nejvíce přiblížit metodě výpočtu inflace Českým statistickým úřadem (ČSÚ), aby naše výsledky byly s těmi ČSÚ porovnatelné.

Využíváme detailní data ČSÚ o vývoji cen jednotlivých výdajových položek (*Index spotřebitelských cen*) od roku 2020 až po první tři měsíce roku 2023 a o struktuře spotřeby domácností (na základě výběrového šetření v domácnostech *Statistika rodinných účtů (SRÚ)* za rok 2020).

Na rozdíl od předchozí studie Pavla Haita a Petra Janského kalibrujeme data o struktuře spotřeby domácností tak, aby byla konzistentní se spotřebním košem, který k výpočtu indexu spotřebitelských cen využívá ČSÚ. Tuto úpravu provádíme na úrovni jednotlivých výdajových položek. Například výdaje na alkoholické nápoje tvoří v dotaznících *SRÚ* jen 1,7 % celkové spotřeby, zatímco ČSÚ pracuje s hodnotou 3,9 %. Abychom docílili konzistentnosti s daty ČSÚ, rovnoměrně navyšujeme domácnostmi reportované výdaje v této kategorii na zhruba dvojnásobek. Identicky postupujeme u ostatních kategorií služeb a zboží.

Naše druhá úprava dat se týká výpočtu tzv. imputovaného (odhadovaného) nájemného. U domácností, u nichž v tazatelském dotazníku *SRÚ* není evidován nájem, předpokládáme, že tyto bydlí ve vlastním, a v souladu s celkovým spotřebním košem pro Index spotřebitelských cen u nich nájemné imputujeme (odhadujeme). Imputace probíhá pomocí tzv. Lasso regrese s využitím informací o příjmovém kvintilu domácnosti, o spotřebě dle 11 kategorií zboží a služeb (viz např. **Graf 2**; kromě výdajů na bydlení) a dále základních demografických ukazatelů domácnosti. Také hodnoty imputovaného nájemného podléhají kalibraci z důvodu zajištění konzistentnosti se spotřebním košem ČSÚ. Imputované nájemné blíže popisujeme a diskutujeme i v Příloze 2.

Finální úprava dat se týká skutečnosti, že ČSÚ zveřejňuje cenová data zaokrouhlená na jedno desetinné místo, a není tak možné zcela přesně replikovat celkovou inflaci z cenových dat a spotřebního koše ČSÚ. Požádali jsme sice ČSÚ o poskytnutí detailnějších dat, ale nebylo nám vyhověno. Proto naše výsledky upravujeme tak, aby inflace vypočtená

¹⁶ Crawford, Smith 2002; Gürer, Weichenrieder (2020).

¹⁷ Hait, Janský (2013); Hait, Janský (2016).

dle celkového spotřebního koše SRÚ byla totožná s inflací publikovanou ČSÚ (a inflace pro jednotlivé skupiny tak kolem této hodnoty „oscilovaly“).

Výsledkem těchto úprav je, že námi získaný index spotřebitelských cen pro všechny domácnosti SRÚ dohromady odpovídá oficiálnímu indexu publikovanému ČSÚ.

Pracujeme s dělením domácností na pět stejně velkých skupin dle výše jejich výdajů, tzv. *příjmových kvintilů*. Kvintilové rozdělení provádí ČSÚ na základě čistých peněžních příjmů domácnosti na osobu. V 1. kvintilu tak je pětina domácností s nejnižšími příjmy na osobu a v pátém kvintilu pětina s nejvyššími příjmy na osobu. ČSÚ v datech SRÚ nereportuje konkrétní hodnotu čistého příjmu domácnosti, pouze vypočtený kvintil, což nám znemožňuje s příjmy domácností dále pracovat. Běžné je zejména provést *ekvivalizaci* příjmů, při níž jsou zohledněny určité „úspory z rozsahu“ vícečlenných domácností a domácností s dětmi.^{18, 19}

Vedle rozdělení na příjmové kvintily používáme toto členění domácností:

- **Rodiny s dětmi:** Domácnosti s dětmi (alespoň jedna osoba mladší 18 let) kromě rodin samoživitelek a samoživitelů.
- **Samoživitelé:** Samoživitelky a samoživitelé s dětmi (alespoň jedna osoba mladší 18 let).
- **Domácnosti důchodců:** Jeden či více důchodců jako příjemců starobního důchodu (a nikdo jiný). Tuto skupinu jsme kvůli důležitosti a početnosti (29 % celkového počtu domácností) rozdělili na dvě stejně velké části podle výše jejich výdajů (informace o příjmu na této úrovni nemáme v datech k dispozici, a proto jsme se rozhodli pro rozdělení podle výdajů).
- **Ostatní domácnosti:** Všechny ostatní.

Tabulka A1 níže uvádí podíl jednotlivých typů domácností v celkovém vzorku domácností, podíl lidí žijících v jednotlivých typech domácností a podíl jednotlivých typů domácností na celkových výdajích za jednotlivé kategorie zboží a služeb.

¹⁸ Pro příklady ekvivalizace příjmů v literatuře viz též podobný existující výzkum pro Česko, například Janský, Kalíšková, Münich 2016; Mysíková, Želinský, Jirková, Večerník (2021).

¹⁹ Absence ekvivalizace příjmů znamená, že například pětičlenná domácnost s celkovými čistými příjmy 100 tisíc Kč měsíčně je de facto dávana na roveň jednočlenné domácnosti s čistým příjmem 20 tisíc Kč.

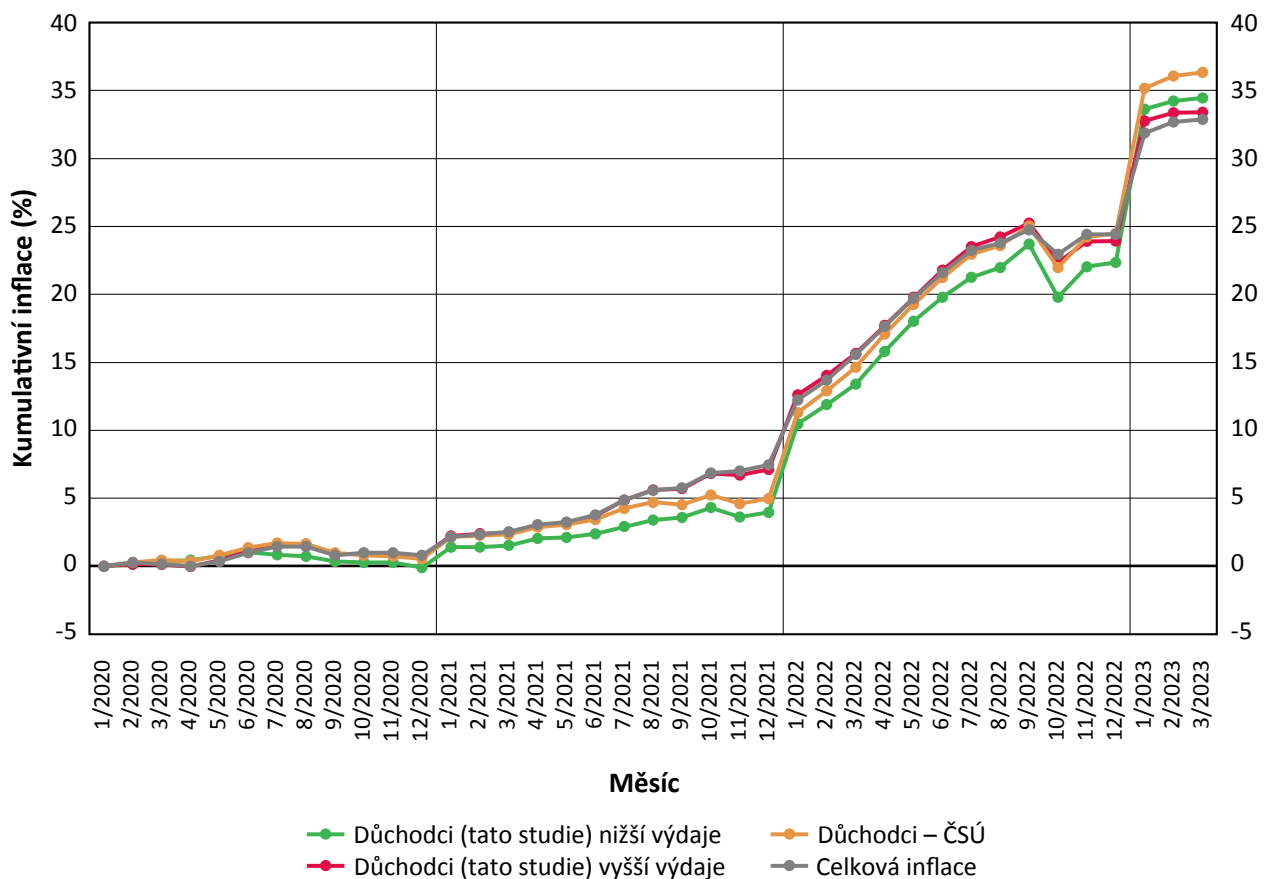
Tabulka A1: Složení vzorku domácností

	<i>Rodiny s dětmi</i>	<i>Samo- živitelé</i>	<i>Důchodci s nižšími výdaji</i>	<i>Důchodci s vyššími výdaji</i>	<i>Ostatní domác- nosti</i>	<i>1. příjmový kvintil</i>	<i>2. kvintil</i>	<i>3. kvintil</i>	<i>4. kvintil</i>	<i>5. kvintil</i>
<i>Podíl domácností</i>	27,23	10,35	14,55	14,55	33,32	19,98	20,04	20,02	20,15	19,81
<i>Podíl osob</i>	45,17	10,76	7,46	10,85	25,77	25,99	20,66	19,06	18,54	15,74
<i>Podíl celkových výdajů</i>	39,12	8,90	5,30	13,52	33,16	18,74	17,51	18,75	21,38	23,63
<i>Podíl výdajů:</i>										
<i>Potraviny a nealkoholické nápoje</i>	38,05	9,56	7,99	13,11	31,29	20,72	19,61	19,25	20,56	19,86
<i>Alkoholické nápoje, tabák</i>	33,25	8,94	4,53	15,25	38,03	17,69	17,91	21,62	23,09	19,70
<i>Odívání a obuv</i>	46,84	12,88	3,01	7,28	29,99	20,60	16,16	16,73	20,32	26,19
<i>Bydlení, voda, energie, paliva</i>	34,88	8,70	6,68	16,90	32,84	19,38	18,69	19,53	19,94	22,46
<i>Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy</i>	39,17	7,60	3,88	13,50	35,86	15,82	14,26	20,10	20,87	28,95
<i>Zdraví</i>	34,14	8,14	8,50	17,84	31,38	17,12	18,41	20,21	22,69	21,57
<i>Doprava</i>	43,41	6,10	1,23	11,48	37,79	17,32	15,76	14,06	22,58	30,28
<i>Pošty a telekomunikace</i>	38,54	11,27	6,12	10,83	33,24	20,69	17,52	19,22	20,26	22,31
<i>Rekreace a kultura</i>	44,09	9,06	3,96	12,63	30,25	18,15	14,97	18,87	23,91	24,11
<i>Vzdělávání</i>	82,74	9,94	0,28	0,82	6,22	22,01	16,58	25,40	19,55	16,46
<i>Stravování a ubytování</i>	49,18	9,24	3,24	6,89	31,46	17,42	16,90	16,77	22,21	26,70
<i>Ostatní zboží a služby</i>	39,28	9,64	4,70	13,15	33,24	17,16	16,21	17,94	22,73	25,96

Příloha 2: Porovnání s Českým statistickým úřadem (ČSÚ)

ČSÚ publikuje různé indexy spotřebitelských cen pro domácnosti celkem, domácnosti v Praze a domácnosti důchodců.²⁰ Pro úplnost a ilustrativní srovnání nabízíme **Graf 8**, který porovnává inflaci pro důchodce dle ČSÚ a dle naší metodologie (pro domácnosti důchodců s nižšími a s vyššími výdaji) v období mezi lednem 2020 a březnem 2023. Graf zahrnuje také celkovou inflaci (která je totožná v naší studii s tou publikovanou ČSÚ). Vývoj v průběhu měsíců je rozmanitý, ale v březnu 2023 je kumulativní inflace od ledna 2020 dle údajů ČSÚ vyšší, než jsou naše výsledky pro důchodce s nižšími i vyššími výdaji. Rozdíly jsou způsobeny odlišnostmi v použitých metodologiích, které diskutujeme níže.

Graf 8: Inlace pro důchodce dle ČSÚ a dle naší metodologie

Zdroj: Výpočty autorů na základě dat ČSÚ o vývoji cen pro výpočet Indexu spotřebitelských cen a výběrového šetření Statistika rodinných účtů; Český statistický úřad.

ČSÚ i my v této studii odhadujeme inflaci specifickou pro domácnosti důchodců a níže krátce porovnáváme naše různé metodologické přístupy. ČSÚ počítá Index spotřebitelských cen pro domácnosti důchodců, který vstupuje do valorizací důchodů jako Index

²⁰ Viz tabulka 4 na webu ČSÚ Indexy spotřebitelských cen (životních nákladů) – základní členění (například pro únor), Český statistický úřad (2023).

životních nákladů domácností důchodců. Ve většině ohledů se přístup náš a ČSÚ přinejmenším podobají, například vycházíme ze stejných datových zdrojů, tedy ČSÚ.

V čem se od sebe tyto dva metodologické přístupy odlišují? Definicí domácností důchodců, váhami spotřebního koše (výdajů) a v rámci nich hlavně imputovaným nájemným. Vše níže jedno po druhém diskutujeme.

Definice domácnosti důchodců a ceny

Domácnost důchodců ČSÚ definuje následujícím způsobem (a jinak než my výše): „*Pro účely statistiky rodinných účtů byly definovány jako domácnosti bez ekonomicky aktivních členů, tj. domácnost s osobou v čele, která pobírala jakýkoliv důchod (kromě sirotčího), nebo osoba v důchodovém věku, která neměla nárok na žádný druh důchodu a která zároveň nepracovala buď vůbec, anebo měla její pracovní činnost pouze omezený rozsah, a zároveň žádná z dalších osob v domácnosti nebyla pracující.*“²¹

Váhy

Ve výpočtu vah spotřebního koše (výdajů) ČSÚ i naše metodologie vychází z konstantního spotřebního koše domácností důchodců. My jej odhadujeme na základě dat Statistiky rodinných účtů za rok 2020. ČSÚ vychází z vah stanovených ve své [metodice Indexy spotřebitelských cen. Revize 2020](#)²² na základě podílů na výdajích ze Statistiky rodinných účtů, které byly korigovány na základě údajů statistiky národních účtů (viz **Tabulka A2** níže). Váhy jsou odlišné, nejvýznamněji se liší v tom, zda a jak je v odhadech zahrnuto tzv. imputované nájemné vlastníků (tj. odhad nákladů vlastnického bydlení).

Imputované nájemné

ČSÚ u domácností důchodců dává imputovanému nájemnému ve spotřebním koši nulovou váhu. Naše metodologie jej u všech typů domácností zahrnuje a na základě dostupných dat odhaduje (viz výše, Příloha 1).

U Indexu spotřebitelských cen domácností důchodců mají výdaje *Imputované nájemné za bydlení* váhu 0 %, kdežto pro Index spotřebitelských cen pro domácnosti celkem je váha imputovaného nájemného dle ČSÚ 12 % (pro srovnání: pro *Nájemné z bytu* jsou tyto váhy 4,7 %, respektive 3,3 %). Nastavení vah ČSÚ má tak za následek, že – poněkud překvapivě a v rozporu s našimi odhady výše – výdaje na bydlení mají menší váhu u domácností důchodců než u domácností celkem (i když víme, že samostatně žijící důchodci, ve většině

²¹ Český statistický úřad (2022a).

²² Český statistický úřad (2020).

případů tedy důchodkyně, v nájemním bydlení patří k ekonomicky nejzranitelnějším lidem). Není nám známé vysvětlení této nulové váhy; ČSÚ ve své *metodice* poznamenává, že u domácností důchodců není sledována spotřební skupina *Imputované nájemné* (náklady vlastnického bydlení).²³ Nejspíše si i ČSÚ uvědomuje zásadní důsledky této nulové váhy u imputovaného nájemného pro domácnosti důchodců, a proto pro srovnání uvádí hodnoty i pro domácnosti celkem bez imputovaného nájemného (viz [Tabulka 4](#)), což vítáme.

Pro úplnost uvádíme detaily k imputovanému nájemnému vlastníků (náklady vlastnického bydlení) na základě informací ČSÚ. Z čeho nyní vychází imputované nájemné vlastníků? Například z 18 % renovace a přestavby rodinných domů a z 20 % rekonstrukce a údržba bytů a rodinných domů, naopak nové byty a domy jsou v imputovaném nájemném zahrnuty, pro někoho možná překvapivě, menší než poloviční vahou (nové byty a domy na klíč 23 %, samostavitelství pak 26 %). Obecněji je odpověď na tuto otázku důležitá i pro zhodnocení teoreticky možného předpokladu (který podle všeho ČSÚ činí), zda a jak moc podobné výdaje mají či mohou mít domácnosti důchodců, a tedy jakou váhu by mělo imputované nájemné mít pro tyto domácnosti ve spotřebním koši. Tuto váhu my nyní empiricky odhadujeme a ČSÚ předpokládá váhu 0 %. Konkrétně nám připadají relevantní informace v *metodice Indexy spotřebitelských cen (metodická příručka pro uživatele) 2022*, kterou si za tímto účelem dovoluujeme obšírně citovat:

Imputované nájemné vlastníků (náklady vlastnického bydlení)

Výpočet indexu vychází z konceptu mezinárodní statistiky Owner Occupied Housing Price Index (Index nákladů nemovitostí obývaných vlastníky) založené na akvizičním přístupu při měření výdajů vlastníků svých obydlí. Cenová statistika proto sleduje aktuální náklady vlastnického bydlení, na které je pohlíženo analogicky jako na zboží dlouhodobé spotřeby.

V souladu s tím jsou do indexu „Imputované nájemné vlastníků – nájemníků (náklady vlastnického bydlení)“ zahrnuty následující cenové indexy (v závorce relativní váha):

zvětšování bytového fondu vlastníků:

- tržní ceny nových bytů a rodinných domů, prodaných jako finální produkt, tj. na klíč; pouze pro vlastní bydlení; bez zahrnutí cen pozemků (23,0 %)

- individuální výstavba (všechny formy samostavitelství) nových rodinných domů (25,9 %)

²³ Český statistický úřad (2020).

- renovace a přestavby rodinných domů (18,4 %)

- renovace bytových domů (nepřímo měřená přes úhrady fondů oprav ve společenstvích vlastníků; 10,2 %)

udržování bytového fondu vlastníků:

- rekonstrukce a údržba bytů a rodinných domů (19,5 %)

související služby a daně placené domácnostmi:

- platba za realitní zprostředkování (3,0 %); daně (např. daň z nabytí nemovitostí).²⁴

Jak je patrné ze způsobu výpočtu imputovaného nájemného vlastníků výše, zahrnuté cenové indexy jsou relativně pestré a zahrnují jak nákup nových nemovitostí, tak renovace a rekonstrukce již vlastněných nemovitostí.

²⁴ Český statistický úřad (2022a).

Tabulka A2: Stálé váhy ČSÚ pro Index spotřebitelských cen, domácnosti celkem a domácnosti důchodců

kód	Oddíl ECOICOP	Stálé váhy (v ‰)	
		Domácnosti celkem	Domácnosti důchodců
E0	Úhrn	1 000.000000	1 000.000000
E01	Potraviny a nealkoholické nápoje	178.075443	236.018011
E01.1	Potraviny	161.315869	216.618684
E01.11	Pekárenské výrobky; obiloviny	28.335389	36.665734
E01.12	Maso	42.308168	58.334300
E01.13	Ryby	4.324666	5.406812
E01.14	Mléko, sýry a vejce	29.806503	37.321611
E01.15	Oleje a tuky	7.634836	12.654768
E01.16	Ovoce	12.997153	17.987686
E01.17	Zelenina	14.654590	20.070698
E01.18	Cukr, marmeláda, med, čokoláda, cukrovinky a cukrářské výrobky	14.234249	18.872119
E01.19	Potravinářské výrobky a přípravky jinde neuvedené	7.020315	9.304956
E01.2	Nealkoholické nápoje	16.759574	19.399327
E02	Alkoholické nápoje, tabák	86.948337	111.626173
E02.1	Alkoholické nápoje	39.129528	55.340509
E02.2	Tabák	47.818809	56.285664
E03	Odivání a obuv	38.945347	25.091203
E03.1	Odivání	29.096197	18.296123
E03.2	Obuv včetně oprav	9.849150	6.795080
E04	Bydlení, voda, energie, paliva	267.373622	211.870734
E04.1	Nájemné z bytu	33.478171	46.560547
E04.2	Imputované nájemné za bydlení	122.207014	-
E04.3	Běžná údržba a drobné opravy bytu	12.657712	13.274309
E04.4	Ostatní služby související s bydlením	20.554641	28.022288
E04.5	Elektrická a tepelná energie, plyn a ostatní paliva	78.476084	124.013590
E05	Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	58.333435	60.388829
E05.1	Nábytek, byt. zařiz. a výzd., koberce a ost. podl. krytina; opravy	21.848367	18.673534
E05.2	Bytový textil	6.337559	7.090114
E05.3	Přístroje a spotřebiče pro domácnost včetně oprav	10.981565	13.252450
E05.4	Skleněné, keramické, stolní a kuchyňské potřeby pro domácnost	3.963097	3.872137
E05.5	Nářadí, nástroje a různé potřeby pro dům a zahradu	4.156956	4.236951
E05.6	Zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti	11.045891	13.263643
E06	Zdraví	26.544646	51.024974
E07	Doprava	103.689553	67.714511
E07.1	Nákup automobilů, motocyklů a jízdních kol	43.281158	25.797709
E07.2	Provoz osobních dopravních prostředků	51.177847	35.808765
E07.3	Dopravní služby	9.230548	6.108037
E08	Pošty a telekomunikace	32.611933	32.896009
E08.1	Poštovní služby	0.845633	1.405613
E08.2	Telefonní a telefonové zařízení	3.254201	1.591181
E08.3	Telefonické a telefonové služby	28.512099	29.899215
E09	Rekreace a kultura	81.481897	79.039798
E09.1	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr. dat vč. oprav	13.154339	11.833089
E09.2	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav	1.551015	0.637161
E09.3	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	18.178005	16.299093
E09.4	Rekreační a kulturní služby	24.029469	22.418920
E09.5	Noviny, knihy a papírenské zboží	7.619780	10.370162
E09.6	Dovolená s komplexními službami	16.949289	17.481373
E10	Vzdělávání	5.565065	0.278988
E11	Stravování a ubytování	57.909566	38.460057
E11.1	Stravovací služby	51.302108	36.027507
E11.2	Ubytovací služby	6.607458	2.432550
E12	Ostatní zboží a služby	62.521156	85.590713

Zdroj: ČSÚ²⁵²⁵ Český statistický úřad (2020).

Reference

- Adunts, D., Kurylo, B., Špeciánová, J. (2022). Inflation Inequality in the Czech Republic. *Policy paper*, 2/2022.
- Argente, D., Lee, M. (2021). Cost of Living Inequality during the Great Recession. *Journal of the European Economic Association*, 19(2), 913–952.
- Crawford, I., Smith, Z. (2002). Distributional Aspects of Inflation. Institute for Fiscal Studies.
- Cyrrus (2022). Rozdílné dopady inflace na jednotlivé Čechy: <https://www.cyrrus.cz/blog/investicni-magazin/rozdilne-dopady-inflace-na-jednotlive-cechy>
- Český statistický úřad (2020). Indexy spotřebitelských cen. Revize 2020: https://www.czso.cz/documents/10180/23172389/revize_2020.pdf/c359ae67-007c-4de5-ac73-216c19937307?version=1.1
- Český statistický úřad (2021). Indexy spotřebitelských cen (metodická příručka pro uživatele) 2021: https://www.czso.cz/documents/10180/26822363/manual_isc_2021.pdf/06963cd6-53d0-4b9b-9f7e-b7465060ff71?version=1.1
- Český statistický úřad (2022a). Indexy spotřebitelských cen (metodická příručka pro uživatele) 2022: https://www.czso.cz/documents/10180/26822363/manual_isc_2022.pdf/0805c091-a804-4foe-abee-bec310b8449c?version=1.3
- Český statistický úřad (2022b). Poznámka ke spotřebitelským cenám energií – říjen 2022: <https://www.czso.cz/csu/czso/poznamka-ke-spotrebitelskym-cenam-energii-rijen-2022>
- Český statistický úřad (2023). Indexy spotřebitelských cen (životních nákladů) – základní členění – únor 2023: <https://www.czso.cz/csu/czso/indexy-spotrebitelskych-cen-zivotnich-nakladu-zakladni-cleneni-unor-2023>
- Gürer, E., Weichenrieder, A. (2020). Pro-rich Inflation in Europe: Implications for the Measurement of Inequality. *German Economic Review*, 21(1), 107–138.
- Hait, P., Janský, P. (2013). Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti. Studie 2013(1). Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.: https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_1_2013.pdf
- Hait, P., Janský, P. (2016). Inflation Differentials among Czech Households. *Prague Economic Papers*, 2016(1), 71–84.

Janský, P., Kalíšková, K., Münich, D. (2016). Does the Czech Tax and Benefit System Contribute to One of Europe's Lowest Levels of Relative Income Poverty and Inequality? *Eastern European Economics*, 54(3), 191–207.

Jaravel, X. (2021). Inflation Inequality: Measurement, Causes, and Policy Implications. *Annual Review of Economics*, 13, 599–629.

Mysíková, M., Želinský, T., Jirková, M., Večerník, J. (2021). Equivalence scale and income poverty: Two approaches to estimate country-specific scale for the Czech Republic. *Social Indicators Research*, 156(1), 21–45.

Villani, D., Vidal Lorda, G. (2022). Whom Does Inflation Hurt Most? European Commission, JRC129558.

Předchozí studie IDEA

2023

Platy ředitelů škol: dlouho ve stínu pozornosti. Václav Korbel, Daniel Münich, Vladimír Smolka, červen 2023 [▶](#)

Rozdíly nákladnosti vysokoškolského výzkumu mezi vědními oblastmi: Jak moc se liší od „KENŮ“ ve výuce? Martin Srholec, červen 2023 [▶](#)

Are Subsidies to Business R&D Effective? Regression Discontinuity Evidence from the TA CR ALFA Programme. Matěj Bajgar, Martin Srholec, květen 2023 [▶](#)

Generace X a Y očima dat: Když byli rodiče mladí jako my. Eva Peňázová, Michal Šoltés, květen 2023 [▶](#)

(Ne)zvyšování sociálních dávek v letech 2012–2023: přehled. Petr Janský, Daniel Kolář, duben 2023 [▶](#)

Vývoj postojů české veřejnosti k válečným uprchlíkům z Ukrajiny. Daniel Münich, Tomáš Protivínský, únor 2023 [▶](#)

Pandemie a očekávání rodičů ohledně návratnosti investic do vzdělávání dětí. Václav Korbel, únor 2023 [▶](#)

Ruce a mozky českých žen stále nevyužity. Jakub Grossmann, Daniel Münich, leden 2023 [▶](#)

2022

Vliv zvýšení rodičovského příspěvku na participaci žen na trhu práce. Jakub Grossmann, Filip Pertold, Michal Šoltés, Matěj Šarboch, Lucie Zapletalová, listopad 2022 [▶](#)

Nárůst cen energií a zvýšení příspěvku na bydlení v lednu 2022: Pomohlo to? Filip Pertold, Petr Pleticha, září 2022 [▶](#)

Platy učitelů v roce 2021: vrchol dosažen a co dál? Daniel Münich, Vladimír Smolka, srpen 2022 [▶](#)

Kompenzace ztráty příjmů v pandemii covid-19: vítězové a poražení. Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, srpen 2022 [▶](#)

Rozdíly v přísnosti známkování žáků a dopady na vzdělanostní aspirace. Daniel Münich, Tomáš Protivínský, červen 2022 [▶](#)

Chudoba a sociální dávky v sociálně vyloučených lokalitách. Miroslava Federičová, Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, červen 2022 [▶](#)

Dlouhodobá dědictví osvobození Sudet Rudou a americkou armádou. Jakub Grossmann, Štěpán Jurajda, květen 2022 [▶](#)

Odchody z učitelské profese v Evropě. Miroslava Federičová, Filip Pertold, březen 2022 [▶](#)

Intenzita používání vyučovacích metod u učitelů a jejich vztah s výsledky vzdělávání.

Václav Korbel, březen 2022 [▶](#)

Spočítali jsme za vás: Dopady zrušení superhrubé mzdy, snížení odvodů na sociální pojištění a zavedení daňových prázdnin. Klára Kalíšková, Michal Šoltés, leden 2022 [▶](#)

Nárůst o 395 miliard Kč oproti roku 2019: Kam směřoval první návrh výdajů státního rozpočtu na rok 2022. Daniel Kolář, Petr Janský, leden 2022 [▶](#)

Státní zaměstnanci a úředníci: kde pracují a za kolik? Daniel Bartušek, Petr Bouchal, Petr Janský, leden 2022 [▶](#)

Nemocenské pojištění: co způsobilo zavedení karenční doby? Jakub Grossmann, Lucie Zapletalová, leden 2022 [▶](#)

Studie z předchozích let jsou k dispozici na:

<https://idea.cerge-ei.cz/vystupy/studie>

Unikátní Ph.D. program v srdci Evropy

NEPLATÍTE
ŠKOLNÉ

PŘIJÍMÁME
I TALETOVANÉ
BAKALÁŘE

Ph.D. program Ekonomie a ekonometrie

- Unikátní Ph.D. program vytvořený podle vzoru předních světových univerzit akreditovaný Univerzitou Karlovou
- Po 2 letech studia americký magisterský diplom
- Studium není zpoplatněné, finanční podpora studentů 1.–5. ročníku
- Podpora kariérního rozvoje, pracovní příležitosti po celém světě
- Vysoce hodnocená výzkumná instituce
- Mezinárodní prostředí
- Výuka v centru Prahy, 5 minut chůze od Václavského náměstí

www.cerge-ei.cz/phd

CERGE-EI je společným pracovištěm Univerzity Karlovy
a Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR

CERGE
EI

Brána do světa aplikovaného výzkumu

NEPLATÍTE
ŠKOLNÉ

2. KOLO
PŘIHLÁŠEK
DO 15. SRPNA

Magisterský program Ekonomický výzkum

- Intenzivní dvouletý program akreditovaný Univerzitou Karlovou
- Zaměření na datovou analýzu
- Studium inflace, cen akcií, historie úvěrů, trendů na Twitteru a pracovních trhů pomocí sjednocené metodiky, hodnocení politik na základě vědeckých poznatků
- Individuální přístup zaručený malým počtem přijatých studentů
- Mezinárodní prostředí
- Učitelé zapojení do veřejné debaty a ovlivňování tvorby veřejné politiky
- Výuka v centru Prahy, 5 minut chůze od Václavského náměstí

www.cerge-ei.cz/maer

CERGE-EI je společným pracovištěm Univerzity Karlovy
a Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR

CERGE
EI

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i., či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (CERGE).

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i. as well as the Charles University, Center for Economic Research and Graduate Education.

Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti 2020–2023

Studie 10/2023

© Petr Janský, Daniel Kolář, Marek Šedivý

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2023

ISBN 978-80-7344-680-2 (Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.)

Zaujala vás tato studie?

Podpořte nezávislý akademický výzkum
dopadů veřejných politik ČR
a přispějte na naši činnost,
abychom mohli napsat další.

IDEA se v rámci Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. podílí na aktivitách Strategie AV21
IDEA at the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences participates in the Strategy AV21 activities

Akademie věd
České republiky

STRATEGIE AV21

Špičkový výzkum ve veřejném zájmu

Kdo je nejvíce zasažen růstem cen?
Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti 2020–2023

Studie Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA)

O IDEA

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) je nezávislý think-tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii.

IDEA je think-tank Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. a vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i. (NHÚ – angl. zkratka EI) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (anglická zkratka CERGE).

Principy fungování IDEA

1. Vytváření shody na základě intelektuální otevřenosti – přijímání volné soutěže myšlenek, otevřenost podnětům z různých částí světa, přehodnocování existujících stanovisek vzhledem k novým výzvám.
2. Využívání nejvhodnějších teoretických a praktických poznatků – snaha o rozvinutí postupů na základě nejlepších teoretických i praktických poznatků (z České republiky i ze zahraničí).
3. Zaměření aktivit na vytvoření efektivní politiky a strategie České republiky – doplňovat akademické instituce vytvářením podkladů efektivním a operativním způsobem.

Pokud chcete dostávat do své emailové schránky informace o připravovaných studiích a akcích IDEA, napište nám na

idea@cerge-ei.cz

About IDEA

The Institute for Democracy and Economic Analysis (IDEA) is an independent think tank focusing on policy-relevant research and recommendations. IDEA recommendations are based on high quality data, objective evidence-based analysis, and the latest economic theories.

IDEA is a think tank at the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences and is led by its founder, Prof. Jan Švejnar. The Economics Institute (EI) of the Czech Academy of Sciences forms part of a joint workplace, CERGE-EI, together with the Center for Economic Research and Graduate Education of the Charles University (CERGE).

IDEA's Working Principles

1. We build consensus on the basis of intellectual openness – we believe in a free competition of ideas, are open to initiatives from various parts of the world, and constantly review existing opinions in the light of new challenges.
2. We make use of the most appropriate theoretical and empirical findings, and strive to develop methods based on the best theoretical and practical knowledge (both from the Czech Republic and from abroad).
3. We focus on creating effective policy and strategy for the Czech Republic, complementing academic institutions by producing materials in a constructive, practical format.

If you would like to receive regular information about the latest IDEA studies and events please subscribe to our mailing list by contacting

idea@cerge-ei.cz

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU AKADEMIE VĚD ČR

<http://idea.cerge-ei.cz>